

До членовете на Научното жури,
утвърдено със Заповед № РД - 38-233/ 18.06.2020 г.
на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Нено Ст. Димов – преподавател по икономическа география и
регионално развитие

относно дисертационния труд на

КРИСТИНА ИВАНОВА СТОЯНОВА

редовен докторант към катедра „Социално-икономическа география“
при Геолого-Географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ на тема:
**„РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И РАЙОНИРАНЕ НА БЪЛГАРИЯ: МЕТОДОЛОГИЯ
И УПРАВЛЕНИЕ“**,

представен за публична защита и придобиване на образователна и научна степен
„доктор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята (География -
Икономическа и социална география)

Уважаеми членове на Научното жури,

Със Заповед РД 38-233/18.06.2020 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“
съм включен в състава на научното жури по публичната защита на дисертационния
труд на докторанта Кристина Иванова Стоянова. Темата на дисертационния труд е
„Регионално развитие и райониране на България: методология и управление“. На
проведеното първо заседание на научното жури ми беше възложено изготвяне на
становище.

1. Сведения за докторанта и оценка на процедурата

Кристина Стоянова е родена в гр. Нови Искър. Висшето си образование е завършила
в специалност География на ГГФ през 2012 г. – бакалавърска степен, и магистратура по
„Регионално развитие и регионално управление“ - 2014 г. с отличен успех. След успешно
положен конкурсен изпит и заповед РД – 267/29.01.2015 г. на

Ректора на СУ е зачислена в редовна докторантура към катедра „Социално-икономическа география“, със срок на обучение от 01.02.2015 г. до 01.02.2018 г. Обучението в докторската степен е прекъснато за периода 01.03.2017 г. до 13.10.2018 г. поради майчинство (Заповед на Ректора на СУ РД-947/20.06.2018 г.). Прекъсването на докторантурата е прекратено на 01.07.2018 г. и е определен краен срок по приключване на докторантурата 01.06.2019 г (Заповед на Ректора на СУ РД-947/20.06.2018 г.). През м. май 2020 г. на заседание на Катедрения съвет при катедра Социално-икономическа география е проведена вътрешна защита на дисертационния труд с единодушно решение насочване към публична защита.

През времето на обучение в докторската степен, Кристина Стоянова е положила успешно задължителните докторантски минимума и останалите изпити, включени в утвърдения учебен план. От приложената биографична справка се установява редица участия и научни публикации по темата на дисертацията на докторанта, включително и с международно участие, работа по проекти и семинари, които разкриват научния интерес, системната работа и задълбочената подготовка при разработването на дисертационната тема. Особеното което се откроява е, че в изследваната проблемна зона докторанта навлиза от позицията на управлението на процеса на районогенезиса, което изисква задълбочени знания за анатомията на националното пространство.

Процедурата е на основание § 40 от ПЗР на ЗРАСРБ и се провежда в съответствие с разписаните правила преди промяната на ЗРАСРБ, обн. ДВ, бр. 30 от 2018 г., в сила от 04.05.2018 г., във връзка с § 7, ал. 1 и ал. 2, т. 2 от ПЗР на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Представените документи по публичната защита на дисертационния труд на Кристина Стоянова отговарят на законовите изисквания. Не са допуснати отклонения и несъответствия.

2. Обща характеристика на дисертационния труд и автореферата

Дисертацията на Кристина Стоянова на тема „Регионално развитие и райониране на България“ е в обем от 200 страници, в т.ч. съдържание – 2 стр., 172 стр. основен текст, библиография – 7 стр. съдържаща 93 заглавия (15 от които на английски език), 20 картосхеми, 9 интернет адреса, 3 схеми, 8 таблици и 5 графики. В рубриката Приложения са дадени 11 таблици. Приемам, че използваната информационна емпирична база е достатъчна и позволява да се извършат задълбочени анализи и конкретни изводи с методично съдържание и приложна насоченост. В изследването си

Кристина Стоянова се позовава на и на важни Доклади на ЕК, на действащото законодателство в страната, на специализирани и експертни становища.

Основното съдържание е разпределено в 4 глави: първа – в обем от 55 стр., втора – 28 стр., трета – 41 стр. и четвърта – 16 стр. Въведението е в обем от 19 стр., докато заключението е кратко - 1 стр. Цитирани са 2 научни публикации на докторанта (едната в съавторство) свързани тематично с дисертацията и са част от нея. Приложена е справка на научните приноси. Представеният автореферат коректно отразява структурата, съдържанието и резултатите от извършеното научно изследване.

3. Оценка на анализа, методите и резултатите на дисертационния труд

Актуалност на дисертационния труд. Предложеното за публична защита научно изследване е посветено на актуална и важна за държавното управление тема – регионално развитие, формиране на регионални (районни) структури, пространствена организация на сложни природно-социални системи и ефектите на този сложен процес. Една от изходните тези на Кристина Стоянова е обективното, реално съществуване на интегрални регионални природно-социални. Тя не приема, че има „...принципна разлика между природата с нейните естествени природни системи, които се развиват по свои природни закони, и човешкото общество, което се развива по свои, също специфични обществени или икономически закони“¹. Освен това пространствената организация на регионалните структури е подчинено на общи закони. Кристина Стоянова доказва принципните отличия между пространствени неравенства и различия, поддържа идеята за универсалното действие на закона за регионалността, измерва ефективността на регионалните структури, което възприема като инструмент за реструктуриране и управление на регионалните системи в националното пространство. Следователно извършеното изследване е актуално и с голямо приложно значение за плановата и управленската практика на България.

По съдържанието на изследването. Възприетата структура на изследването е логична. Предметът и целта на дисертационния труд са ясно и коректно дефинирани. Съдържателният анализ е структуриран в четири глави. Научният принос на автора се съдържа в предложения разширен и допълнен алгоритъм за регионален анализ на сложни (природно-социални) пространствени структури. Правилно е акцентирано върху

1 Вж. М.Генешки, Л. Георгиев, 1995, Регионална икономика, изд. ЛИА ФСО-ООД, С., с.125

генезиса на пространствените неравенства, факторите определящи процеса на районообразуване и количественото измерване на районната (регионална) ефективност. В първа глава е отделено внимание на показателите чрез които се измерват и оценяват пространствените неравенства и подходите за тяхното пространствено лимитиране. Оригинален е приложението за измерване на районната ефективност и районната справедливост при регионалната организация и управление на националната икономика. Анализът завършва с предложен алгоритъм за географски анализ на регионалното развитие и райониране на геопространството. След обосноваване на методичната конструкция, Кристина Стоянова пристъпва към анализ на формираните пространствени макроструктури (региони, райони) и подрайони за периода 2007 – 2017 г. Използвани са статистически и пространствени методи за регионален анализ, предложени са и авторски допълнения. С приносен характер са резултатите в трета и четвърта глава на изследването. Основното, същественото е не само разкриване на статистическите различия по територията, но и извеждане на устойчивите тенденции в организацията на социално-икономическите и културно-екологичните дейности в развитието на страната. Кристина Стоянова предлага нов пространствен регионален модел за организация и управление на националното пространство. Освен това е предложен системен модел за функционално интегриране на държавното и регионалното управление. Докторантът прилага коректно иновативни решения, свързани с интелигентна специализация, клъстеризация, ефект на мащаба и районна ефективност. Тя познава добре добрите практики на ЕС в областта на регионалното развитие и това ѝ осигурява предимство при формулиране на крайните резултати от изследването. Ще отбележа, че някои от разделите на трета и четвърта глава (3.2.1.; 4.2) изискват по-разширени анализи и конкретност. В заключение, възприетата структура е позволила на Кр. Стоянова да изпълни поставените задачи в дисертационния труд.

Относно използваните методи. Кристина Стоянова е използвала разширен набор от изследователски методи – пространствен и системен анализ, статистически методи, получените резултати са визуализирани, което придава на изследването конкретност и убедителност. Тя практически доказва, че притежава професионална и методическа компетентност в областта на иконом-географските и регионалните анализи и може да извършва самостоятелни научни изследвания.

За коректността на получените резултати. Възприетият подход от докторанта отделните глави да завършват с кратки, тезисни обобщения на получените резултати

улесняват възприемането и оценяването на резултатите. Те са общо коректни, верни и обосновани. Струва ми се, че заключението, което трябва да покаже по-конкретно обобщенията и изводите е прекалено кратко.

4. Научни приноси и практическо значение на дисертационния труд

Разработеният дисертационен труд е самостоятелно и завършено научно изследване. В него се открояват научни приноси в областта на социално-икономическата география и теорията на интегралното райониране на националното пространство. Кристина Стоянова е формулирала тезисно научните приноси до които е достигнала. В нормативно определената процедура, научните приноси изискват по-разширено представяне.

Извършеното изследване е базирано на хипотезата, че реалността се развива и самоорганизира винаги регионално и нейната динамика е сложен природно-социален процес. От тук следва и възприемането на формираните динамични природно-социални пространствени структури като обективни, реални обекти на земната реалност. С приносен характер в областта на теорията на районирането е „разделянето“ на процеса райониране на районообразуване и райониране, както и предложението алгоритъм за географски анализ на процеса районообразуване. Към научните приноси може да се добави обоснованата класификация на показателите, описващи и измерващи координатите на районообразуването и районирането на геопространството. Кристина Стоянова обосновава и оптимизиран модел за организация и управление на дейностите в националното пространство.

Предложените инструменти за управление на регионалното развитие – икономия на мащаба, клъстери, районна ефективност, районна справедливост могат и трябва да се приложат в управленската практика на страната – особено при разработването на плановете за интегрирано развитие на общините и регионалните плановете в България за плановия период 2021 -2027 г.

5. Оценка на автореферата и публикуваните научни трудове на докторанта

Авторефератът отговаря на изискванията за тезисно представяне на дисертационния труд. В него са показани коректно структурата, анализите, получените резултати и научни приноси в изследването. Научните публикации (общо 2, едната в съавторство) са задълбочени и иновативни изследвания свързани с темата на дисертацията. Те разкриват възможностите и уменията на докторанта да извършва задълбочени научни

дискусии, да предлага и обосновава важни идеи с методична и приложна насоченост. (Вж. с.181, Дисертационен труд).

6. Критични бележки и препоръки

Критичните ми бележки са в три насоки:

- *първо* – необходимо е по-добро балансиране на изследователския труд между отделните глави;
- *второ* – предложеният системен модел за управление на регионалното развитие изисква допълнителна аргументация и прецизност
- *трето* – целесъобразно е да се отдели по-голямо внимание на стила на обяснение.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „Регионално развитие и райониране на България: методология и управление“ разработен от Кристина Иванова Стоянова е резултат от задълбочена изследователска работа в областта на теорията на районирането на националното пространство. Дисертацията съдържа важни теоретико-методични обобщения и обосновани научни приноси. Докторантът е придобил необходимите научни знания и умения за извършване на самостоятелни изследвания. Дисертацията отговаря напълно на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски”.

Извършената оценка на научното изследване и постигнатите резултати ми дават основание убедено да предложа своята положителна оценка за процедурата по публичната защита и постигнатите резултати в дисертационния труд на тема „Регионално развитие и райониране на България: методология и управление“ от докторанта Кристина Иванова Стоянова. Гласувам положително за присъждането ѝ на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география).

19.08.2020 г.

Изготвил становището:

/Проф. д-р Нено Ст. Димов/

